

แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่
ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF LEARNERS' POTENTIAL ACCORDING
TO THE THREEFOLD TRAINING PRINCIPLE IN THE NEW NORMAL OF SCHOOL
GROUPS UNDER THE BANG SUE DISTRICT OFFICE, BANGKOK

^[1]จิราภรณ์ ถิธิปริวัตร Jiraphon Teetiparivat ^[2]พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhrukittianavisit
^[3]สุทธิศ สวัสดิ์ Suthit Sawaddi

^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Teetiparivat@hotmail.com

Article Received: December 03, 2024. Revised: December 25, 2024. Accepted: December 27, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 313 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขต บางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมสภาพการเรียนรู้ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการคิดเป็นระบบ และด้านการคิดสังเคราะห์ ตามลำดับ 2) วิธีการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ ประกอบด้วย (1) ด้านการคิดวิเคราะห์ ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัย (ศีล) เพื่อเป็นฝึกให้นักเรียนมีจิตใจที่มั่นคง (สมาธิ) (2) ด้านการคิดสังเคราะห์ ควรส่งเสริมให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม (ศีล) แล้วให้นักเรียนนำข้อมูลข่าวสารออนไลน์ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ (ปัญญา) ในการดำรงชีวิตวิถีชีวิตใหม่ (3) ด้านการคิดสร้างสรรค์ ควรส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์บนโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ออนไลน์หรือแอปพลิเคชันเรียนอย่างมีวินัย (ศีล) นำมาคิดสร้างสรรค์และเลือกข้อมูลข่าวสารมาบริโภคอย่างมีสติ (สมาธิ) จากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง (4) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ควรฝึกการใช้วิจารณญาณแก่นักเรียนในการโพสต์ข้อความหรือแชร์ความรู้สึกผ่านโซเชียลมีเดียอย่างเหมาะสม (ปัญญา) (5) ด้านการคิดเป็นระบบ ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระเบียบเหมาะสม (ศีล) ในการดำรงชีวิตอย่างมีสติ (สมาธิ) จากประสบการณ์ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีระบบในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ (ปัญญา) ในยุควิถีชีวิตใหม่ และ 3) แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ เป็นการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย (1) ศีล รักษากาย วาจา การจัดกิจกรรมศักยภาพด้านความคิดส่งเสริมนักเรียนเกี่ยวกับระเบียบวินัยการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสติสัมปชัญญะ ฝึกให้นักเรียน ตั้งใจเรียน รู้จักหน้าที่ รับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีเมตตา ช่วยเหลือ

ผู้อื่นในการดำเนินชีวิต (2) สมาธิ ตั้งจิตมั่น การจัดการฝึกสมาธิส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวออนไลน์ ฝึกคิดวิพากษ์วิจารณ์ผ่านโซเชียลมีเดีย โต้แย้งความคิดเห็นบนโซเชียลมีเดียจากสถานการณ์จำลองออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ และ (3) ปัญญา ความรอบรู้ การจัดการฝึกทักษะการเรียนรู้เน้นการเรียนรู้แบบ Active Learning เรียนรู้ด้วยการทำลงมือปฏิบัติ ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกตั้งคำถามหาข้อสงสัย วิเคราะห์ข้อมูล โต้แย้งอย่างมีเหตุผลเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีวิจรรย์ญาณได้เรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิตปัจจุบัน

คำสำคัญ: ศักยภาพผู้เรียน, นักเรียน, หลักสูตรศึกษา, ยุควิถีชีวิตใหม่

ABSTRACT

This research aims to 1) study the potential of students in the new way of life, 2) study the methods for developing the potential of students according to the Tri-sikkhā principle (Threefold Training) in the new way of life, and 3) propose guidelines for developing the potential of students according to the Tri-sikkhā principle (Threefold Training) in the new way of life. It is a mixed-method research. The quantitative research used a questionnaire with a sample of 313 primary school students. The data were analyzed using statistics to analyze percentages, means, and standard deviations. The qualitative research used interviews with 5 key informants. The data were analyzed using content analysis. The research results found that 1) The potential of students in the new way of life of the school groups in Bang Sue District Office, Bangkok, overall, the learning conditions were at a high level. When considering each aspect, there were opinions at a high level in all 5 aspects, namely, critical thinking, analytical thinking, creative thinking, systematic thinking, and synthetic thinking, respectively. 2) The methods for developing the potential of students according to the Tri-sikkhā principle (Threefold Training) in the new way of life consist of (1) Analytical thinking, parents should participate in organizing activities to promote discipline (morality) to train students to have a stable mind (concentration). (2) Synthetic thinking, students should be encouraged to use technology morally (morality) and have them analyze and synthesize online information critically (wisdom) in living a new way of life. (3) In terms of creativity, the use of online platforms on social media, online websites or learning applications should be promoted with discipline (morality), leading to creative thinking and selecting information to consume mindfully (concentration) from the impact of the changes. (4) In terms of critical thinking, students should be trained to use their judgment in posting messages or sharing their feelings on social media appropriately (wisdom). (5) In terms of systematic thinking, activities should be organized for students to think systematically and appropriately (morality) in living mindfully (concentration). From the experience, it helps students develop systematic thinking skills in analyzing information without critical judgment (wisdom) in the new way of life. And 3) The guideline for developing learners' potential according to the Tri-sikkhā principle (Threefold Training) in the new way of life is the development of learners' potential according

to the Tri-sikkhā principle (Threefold Training), which consists of (1) Morality, protecting the body and speech, organizing activities for thinking potential, promoting students' discipline in living together in society with mindfulness and awareness, training students to be diligent in their studies, knowing their duties, being responsible, following rules and regulations, being kind, and helping others in their lives. (2) Concentration, organizing meditation training to promote learning through digital media, allowing students to analyze online news information, practicing critical thinking via social media, and creatively debating opinions on social media from simulated online situations. And (3) Wisdom, organizing learning skills training emphasizes Active Learning, learning by doing, searching for knowledge by oneself, practicing asking questions, finding doubts, analyzing data, arguing rationally in order to exchange opinions or organizing activities for students to learn to be creative and learn how to live in the present.

Keywords: Learners' Potential, Student, The Threefold Training Principle, The New Normal

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545) นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ ต้องมีการพัฒนาระบบและปัจจัยส่งเสริมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน ทั้งในส่วนของระบบการเรียนการสอน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับเป็นเจ้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมก้าวทันโลก ซึ่งการศึกษาและการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนให้มีทักษะความรู้ ทักษะอาชีพบนฐานพหุปัญญา มีสมรรถนะที่มีคุณภาพสูง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

ดังนั้น การบริหารงานในสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดว่า “การบริหารสถานศึกษาคืองานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่จะต้องมีความรู้ที่เพียงพอพร้อมด้วยเรื่องของศาสตร์และศิลป์ในการบริหารคน บริหารงาน” เพราะผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารงาน และมีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งการกำหนดนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำที่ดีไว้ว่า ผู้นำที่ดีควรเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายดี มีอารมณ์ สังคมและสติปัญญาดีมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม ประเสริฐ บุญเรือง ได้กล่าวว่า ผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องขึ้นอยู่กับผู้นำของสถานศึกษา เพราะผู้บริหารคือบุคคลที่สร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงสังคม หน่วยงาน ผู้นำที่จะพัฒนาคนและพัฒนางานได้อย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญมี 3 ประการ คือ เก่งด้านการวางแผนเรียกว่า “เก่งงาน” เก่งด้านการเข้ากับคนสังคม เรียกว่า “เก่งคน” หรือเรียกว่า มีมนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะที่ผู้บริหารสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจทำงาน ด้วยความเต็มใจและพอใจและเก่งคิด เรียกว่า “เก่งคิดพัฒนา”

เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ โครงสร้างระบบการบริหาร นโยบาย สามารถมองเห็นภารกิจทั้งหมด ซึ่งเมื่อผู้บริหารได้ใช้ทักษะทั้ง 3 ประการนี้มาช่วยส่งเสริมผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากด้วยเช่นกัน

การเหลื่อมล้ำในด้านของความรู้คือปัญหาใหญ่สำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่น การได้รับการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้เกิดความย่อท้อความเพียรลดน้อยลง ทั้งด้านวิทยฐานะแตกต่างกัน และมีความสามารถแตกต่างกัน เช่น มีความสามารถแต่ไม่กล้าแสดงออก เพราะขาดความเชื่อมั่น หรือมีความสามารถแต่แสดงออกแต่เพียงลำพังขาดการมีส่วนร่วมอีกประการคือขาดความรู้ด้านกระบวนการทางทักษะ ขาดการแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์ ปล่อยวงกระบวนการสร้างทักษะไม่มีความคิดสร้างสรรค์งานใหม่ให้เพิ่มขึ้น ไม่แสดงออกถึงความชำนาญเฉพาะทาง การสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่มนุษย์ (บุญทัน ดอกไทยสง, 2551)

ด้วยเหตุและผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรทางการศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,703 คน จากจำนวน 7 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างจึงใช้วิธีสุ่มเลือกหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางเปรียบเทียบที่สำเร็จรูปของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560) และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวน 313 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 แบบสอบถาม โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับหลักศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือวิจัยโดยขอคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 4) สร้างเครื่องมือวิจัย 5) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5

ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาและเนื้อหา rays ข้อจากนั้นนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการวิจัย (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่า IOC = 0.5 ขึ้นไป และตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความครอบคลุมในเนื้อหาและรูปแบบการพิมพ์ 6) แบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อค่า Cronbach's Alpha ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งกำหนดค่าที่ยอมรับได้ไว้ที่ 0.941 7) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ประกอบด้วย เพศ ชั้นการเรียนของนักเรียนและโรงเรียนที่ศึกษาของนักเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

3.2 แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย เพศ ชั้นการเรียนของนักเรียนและโรงเรียนที่ศึกษาของนักเรียนใช้สถิติวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การแปลผลของคะแนนค่าเฉลี่ยการวัดระดับคะแนน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขต บางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมสภาพการเรียนรู้ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการคิดเป็นระบบ และด้านการคิดสังเคราะห์ ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

ศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร	n= 313 คน			
	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การคิดวิเคราะห์	4.22	0.78	มาก	2
2. การคิดสังเคราะห์	3.96	0.83	มาก	5
3. การคิดสร้างสรรค์	4.00	0.64	มาก	3
4. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.29	0.67	มาก	1
5. การคิดเป็นระบบ	3.99	0.97	มาก	4
ภาพรวม	5.00	0.41	มาก	

2 วิธีการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่กลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขต บางซื่อ กรุงเทพมหานครมีดังนี้

2.1 ด้านการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ 1) ศิล รักษากาย วาจา สถานศึกษาควรปลูกฝังให้นักเรียน รู้จักผิดชอบชั่วดี ยึดมั่นในหลักศีลธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ มุ่งมั่น อดทน ไม่ย่อท้อต่อ อุปสรรค และเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่กับการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ตลาดออนไลน์ หรือ แอปพลิเคชันการค้าออนไลน์ อย่างมีสติสัมปชัญญะ 2) สมาธิ ตั้งจิตมั่น ผู้บริหารและครู เข้าใจความคิด ความรู้สึก อารมณ์ ของตนเอง เข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน โดยไม่ตัดสิน ตัดสินใจอย่างมีสติ รอบคอบ และเหมาะสมกับยุควิถีใหม่ 3) ปัญญา ความรอบรู้ การส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม คิดวิเคราะห์ หาความรู้ใหม่สนับสนุนให้นักเรียนค้นคว้า หาข้อมูล โดยใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายสอนให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ แยกแยะข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่ถูกต้อง

2.2 ด้านการคิดสังเคราะห์ ได้แก่ 1) ศิล รักษากาย วาจา สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริม ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่นเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีทักษะการทำงานร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่นสนับสนุนการทำงานเป็นทีม และรู้จักผิดชอบชั่วดี ยึดมั่นในหลักศีลธรรม 2) สมาธิ ตั้งจิตมั่น สถานศึกษา ควรฝึกให้นักเรียนมีสมาธิแบบองค์รวม มีจิตจดจ่อกับงาน เข้าถึงข้อมูล ความคิด อารมณ์ ของตนเอง เชื่อมโยงข้อมูล ความคิด อารมณ์ เข้าด้วยกันแยกแยะส่วนประกอบ และหาความสัมพันธ์ความรู้กับ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงยุควิถีใหม่ 3) ปัญญา ความรอบรู้ สถานศึกษาควรฝึกให้นักเรียนมีทักษะการคิด สังเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูล ความคิด ประสพการณ์ เข้าด้วยกันและแยกแยะส่วนประกอบ หาความสัมพันธ์และ ให้นักเรียนคิดสร้างสรรค์ หาแนวทางใหม่ๆ

2.3 ด้านการคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) ศิล รักษากาย วาจา ศิลเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา สักยภาพการคิดสร้างสรรค์ โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จะช่วยให้เกิดกระบวนการคิดสร้างสรรค์ที่มี ประสิทธิภาพ เช่น มีคุณธรรม ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง กล้าคิด กล้าทำ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น 2) สมาธิ ตั้งจิตมั่น สักยภาพการคิดสร้างสรรค์อย่างมีสมาธิ ควรส่งเสริมการใช้ทักษะสำคัญในยุควิถีชีวิตใหม่ ให้นักเรียนคิดนอก กรอบ หาแนวทางใหม่ สร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท้ามกลางข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย และ เปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว เช่น กล้าคิด กล้าทำ ไม่กลัวความล้มเหลว เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลความสัมพันธ์หาแนวทาง ใหม่ 3) ปัญญา ความรอบรู้ สักยภาพการคิดสร้างสรรค์อย่างมีปัญญา สถานศึกษาควรส่งเสริมทักษะให้ นักเรียนคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท้ามกลางข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว เพิ่มทักษะให้นักเรียนประสบความสำเร็จในชีวิต และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ในยุควิถีชีวิตใหม่

2.4 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ 1) ศิล รักษากาย วาจา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตามแนวศีล คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้ทักษะในยุควิถีชีวิตใหม่ ช่วยให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จในชีวิต ควบคู่ไปกับการมีศีลธรรม และควบคุมกายวาจา ไม่ เบียดเบียนผู้อื่น 2) สมาธิ ตั้งจิตมั่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีสมาธิ ในยุควิถีชีวิตใหม่ สถานศึกษาควร ส่งเสริมทักษะให้นักเรียน คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ รับมือกับข้อมูลข่าวสาร อย่างมีประสิทธิภาพประสบความสำเร็จในชีวิต และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ 3) ปัญญา ความรอบรู้ สักยภาพการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ควรส่งเสริมการใช้ทักษะสำหรับการคิดวิเคราะห์ข้อมูล คิดอย่างมีเหตุผล อย่างรอบคอบและรับมือกับข้อมูล ข่าวสารที่หลากหลาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะจะช่วยให้ นักเรียนประสบความสำเร็จในชีวิต และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุควิถีชีวิตใหม่

2.5 ด้านการคิดเป็นระบบ ได้แก่ 1) ศิล รักษากาย วาจา ศักยภาพการคิดอย่างมีระบบตามแนวทางศิลป สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเสริมทักษะให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทักษะจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในชีวิตยุควิถีชีวิตใหม่ 2) สมาธิ ตั้งจิตมั่น การคิดอย่างเป็นระบบอย่างมีสมาธิ เป็นทักษะสำคัญในยุควิถีชีวิตใหม่ ช่วยให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหา อย่างมีประสิทธิภาพ และท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว โดยอาศัยเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล ในการฝึกฝน เรียนรู้ และพัฒนาทักษะ 3) ปัญญา ความรอบรู้ การคิดอย่างเป็นระบบอย่างมีปัญญา สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ยุควิถีชีวิตใหม่ ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ ท่ามกลางข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ผ่านกระบวนการของเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล ในการฝึกฝน เรียนรู้ พัฒนาทักษะ ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่กลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีดังต่อไปนี้

3.1 ศิล รักษากาย วาจา ได้แก่ 1) สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมประพฤติกปฏิบัติ: พยายามประพฤติปฏิบัติ ตามหลักศิล ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนเข้าระเบียบวินัยการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม 2) ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีสติสัมปชัญญะ มีความรอบคอบ มีสติรอบคอบ ไตรตรอง ก่อนคิด ก่อนพูด ก่อนกระทำ ในการดำเนินชีวิต 3) การฝึกฝนให้นักเรียนมีวินัย ตั้งใจเรียน รู้จักหน้าที่ รับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กฎหมาย เคารพผู้ใหญ่ เพื่อน และผู้อื่น และมีเมตตา เห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือผู้อื่น

3.2 สมาธิ ตั้งจิตมั่น 1) สถานศึกษาควรเน้นการฝึกฝนสมาธิ: ฝึกสมาธิออนไลน์ ฝึก mindfulness ฝึกโยคะ 2) สถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล: เล่นเกมฝึกสมองออนไลน์ ดูวิดีโอ การสอน อ่านบทความออนไลน์ 3) สถานศึกษาควรฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์จากข้อมูลออนไลน์: วิเคราะห์ข่าวออนไลน์ วิเคราะห์รีวิวสินค้าหรือการศึกษา 4) สถานศึกษาควรฝึกคิดวิพากษ์วิจารณ์ผ่านโซเชียลมีเดีย:โต้แย้งความคิดเห็นบนโซเชียลมีเดีย เขียนรีวิวหนังสือออนไลน์ 5) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนให้ฝึกตัดสินใจจากสถานการณ์จำลองออนไลน์: เล่นเกมจำลองสถานการณ์ ฝึกตัดสินใจจากวิดีโอ

3.3. ปัญญา ความรอบรู้ ได้แก่ 1) สถานศึกษาควรส่งเสริมการฝึกทักษะการเรียนรู้เน้นการเรียนรู้แบบ Active Learning: เรียนรู้ด้วยการทำ ลงมือปฏิบัติ ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง 2) สถานศึกษาควรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์: ฝึกตั้งคำถาม หาข้อสงสัย วิเคราะห์ข้อมูล โต้แย้งอย่างมีเหตุผล 3) สถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการสื่อสาร: ฝึกการสื่อสาร การนำเสนอ การอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ 4) สถานศึกษาควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม: เน้นความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีจิตสำนึก เสียสละ แบ่งปันส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิตปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายผลรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการคิดวิเคราะห์ พบว่า ศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม และทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เพราะว่าทักษะที่สำคัญสำหรับทุกคนเป็นประสบการณ์การเรียนรู้สิ่งใหม่และสร้างความแตกต่างให้กับตนเองในปัจจุบันแก่นักเรียนดูแลป้องกันตนเองจากโรคอุบัติใหม่ได้อย่างถูกต้อง และการปรับตัวตามสภาพสังคมในวิถีชีวิตใหม่ที่เปลี่ยนแปลง

ทำให้นักเรียนประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยนักเรียนแต่งกายถูกกาลเทศะ เหมาะสมกับสถานที่และนักเรียน รู้จักข้อดี ข้อเสียของ การใช้โซเชียลมีเดีย (Social media) ในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิชมา แยมคล้าย (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูในสถานการณการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยจะเรียงจากมากไปหาน้อยได้แก่ 1) รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต 2)รูปแบบ On-demand การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3) รูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร 4) รูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน และลำดับสุดท้าย 5) รูปแบบ On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

1.2 ด้านการคิดสังเคราะห์ พบว่า ศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงาน เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม และทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เพราะว่าครูส่งเสริมให้นักเรียนนำองค์ประกอบต่างๆ มาหลอมรวมกันภายใต้โครงร่างใหม่อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร ชายสวัสดิ์ (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า การสังเคราะห์หมายถึง การนำเอาส่วนประกอบย่อยมาเป็นเรื่องเดียวกันโดยมีการดัดแปลง ริเริ่มสร้างสรรค์ปรับปรุงของเก่าให้มีคุณค่าขึ้นและการสังเคราะห์ เป็นความสามารถของสมองในการรวบรวมสิ่งต่างๆ ที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน เพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่ดีกว่าเดิม เช่น การสังเคราะห์ข้อความ การสังเคราะห์แผนงานและการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ และในยุควิถีชีวิตใหม่ได้ นักเรียนเข้าใจถึงการลดการจับธนบัตร เหรียญ ด้วยการใช้เงินแบบออนไลน์ เพื่อลดการติดต่อของโรคอุบัติใหม่ โดยใช้เทคโนโลยีออนไลน์ช่วยในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเรียนออนไลน์ การสื่อสาร ได้อย่างเหมาะสมและนักเรียนมีพัฒนาทักษะ เจตคติ ค่านิยม ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามลำดับความสำคัญของศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรกิติ ทองปรีชา (2563) ที่ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการการเรียนการสอนของโรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เป็นไปตามนโยบายและแนวทางของรัฐบาล ในการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์และออนแอร์ตามมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดในสถานศึกษาเพื่อความปลอดภัยสูงสุดของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา

1.3 ด้านการคิดสร้างสรรค์ พบว่า ศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงาน เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม และทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เพราะว่า สถานศึกษามีการส่งเสริมกระบวนการวิจิตรคิดสร้างสรรค์ตามความเหมาะสมทุกๆ โอกาสทุกกิจกรรมที่สามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การตกแต่งอยู่อาศัย กิจกรรมที่ทำทุกๆ วัน ย่อมอาศัยความคิดสร้างสรรค์เชิงระบบมาช่วยในการแก้ไขปัญหาให้ นักเรียนสร้างผลงานศิลปะจากดอกไม้ ใบไม้ภายในโรงเรียน นักเรียนประกอบอาหารจากผักสวนครัวที่ตนเองปลูกและใช้วิธีขายผักที่ตนเองปลูกผ่านการใช้เทคโนโลยี ต่อยอดความรู้เกี่ยวกับการผสมสีโปสเตอร์ที่หลากหลายและนักเรียนสร้างสรรค์งานศิลปะผ่านโปรแกรมบนมือถือๆ เช่น Canva Loopsi ตามลำดับความสำคัญของศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Seitz (2009) ที่ผลการศึกษาพบว่า การใช้กระบวนการจิตตปัญญาส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์การวิเคราะห์และความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาด้านอารมณ์การยอมรับตนเองและสังคม นอกจากนั้นยังทำให้ผู้เรียนสามารถฟังอย่างลึกซึ้งประทับใจและเข้าใจ มีความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกันยอมรับนับถือตนเองและสังคม

1.4 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า ศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงาน เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม และทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เพราะว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะการคิดอย่างรอบคอบ วิเคราะห์สังเคราะห์ รวบรวมข้อมูลอย่างมีเหตุผล เพื่อใช้ในการ

ตัดสินใจเชื่อหรือเลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง โดยอาศัยการประมวลความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ต่างๆ ที่สั่งสมมานำมาคิดไตร่ตรองอย่างรอบครอบเช่นเดียวกับนักเรียนมีวิจารณญาณในการสื่อความหมายตรงไปตรงมาพิจารณา นำมาประดิษฐ์ของใช้ได้ จากศึกษาแหล่งข้อมูลต่างๆ โซเชียลอย่างมีสติสัมปชัญญะในการโพสต์ข้อความรู้สึกตนเองผ่านโซเชียล (Social media) ในการติดตามข่าวสารในโลกออนไลน์ตามลำดับความสำคัญของศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bergthold (2011) ได้ศึกษารูปแบบการคิดเชิงวิเคราะห์ และการใช้ความรู้ต่อการเข้าใจ เบื้องต้นของนักเรียนในมโนทัศน์จำกัดในวิชาแคลคูลัส จากการสัมภาษณ์ พบว่านักเรียน 10 คน มีการพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์เพิ่มขึ้นในสถานการณ์ที่มีความยุ่งยาก ในขณะที่นักเรียนส่วนใหญ่ สามารถอ่านผลของกราฟและตาราง และคาดเดาความจำกัด นักเรียนเรียนรู้ว่าตารางและกราฟที่ไม่ชัดเจนอาจทำให้อ่านผลผิดและวิเคราะห์ยาก กราฟและตารางปรากฏบนเครื่องคิดเลข จึงถูกกำหนด เป็นมาตรฐานนำมาเปรียบเทียบโดยไม่มีกราฟวิเคราะห์ การตระหนักในข้อจำกัดของเครื่อง คิดเลข ไม่มี นัยสำคัญกับการคาดเดาอย่างจำกัด นักเรียนไม่รู้วิธีการเปลี่ยนจากเกือบใช่เป็นใช่ ในการตัดสินใจใน สถานการณ์อันจำกัด

1.5 ด้านการคิดเป็นระบบ พบว่า ศักยภาพผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียน ในสำนักงาน เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม และทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เพราะว่า การคิดเป็นกระบวนการทางสมองที่เป็นสิ่งทำให้เกิดพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งทางกายและทางวาจาเป็นสิ่งที่ชี้แนะและควบคุมการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์เป็นความคิดที่สมบูรณ์เพื่อทำให้เกิด ประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการวิจัยของนพคุณ นิศามณี (2549) ที่ผลการวิจัยพบว่า การคิดอย่างเป็นระบบ หมายถึง การคิดอย่างมีหลักเกณฑ์ และเหตุผลโดยการจัดข้อมูลทั้งหลาย ให้มีหน้าที่สัมพันธ์กันด้วยองค์ประกอบย่อย แต่ไม่เป็นแบบแผนที่ชัดเจน และนักเรียนมีความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์กับชีวิตใหม่ คิดอย่างมีสติสัมปชัญญะในการแยกองค์ประกอบข้อสงสัยหรือมีความขัดแย้งหรือปัญหาที่ไม่เข้าใจ และคิดอย่างมีกระบวนการในการปลูกฝังสวนครัว

2. วิธีการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ ประกอบด้วย (1) ด้านการคิดวิเคราะห์ ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัย (ศีล) เพื่อเป็นฝึกให้นักเรียนมีจิตใจที่มั่นคง (สมาธิ) (2) ด้านการคิดสังเคราะห์ ควรส่งเสริมให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม (ศีล) แล้วให้นักเรียนนำข้อมูลข่าวสารออนไลน์ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ (ปัญญา) ในการดำรงชีวิตวิถีชีวิตใหม่ (3) ด้านการคิดสร้างสรรค์ ควรส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์บนโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันเรียนอย่างมีวินัย (ศีล) นำมาคิดสร้างสรรค์และเลือกข้อมูลข่าวสารมาบริโภคอย่างมีสติ (สมาธิ) จากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง (4) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ควรฝึกการใช้วิจารณญาณแก่นักเรียนในการโพสต์ข้อความหรือแชร์ความรู้สึกผ่านโซเชียลมีเดียอย่างเหมาะสม (ปัญญา) (5) ด้านการคิดเป็นระบบ ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระเบียบเหมาะสม (ศีล) ในการดำรงชีวิตอย่างมีสติ (สมาธิ) จากประสบการณ์ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีระบบในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ (ปัญญา) ในยุควิถีชีวิตใหม่ สอดคล้องกับการวิจัยของพระณัฐวุฒิ อคควทมน (หนูแก้ว), พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน และลำพอง กลมกุล (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า ไตรสิกขา หลักการศึกษาในพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมกาย วาจา ใจ ประกอบด้วย 1) อธิศีลสิกขา การศึกษาด้านศีล เพื่อเป็นประพจน์เบื้องต้นในการดำเนินชีวิต 2) อธิจิตตสิกขา การศึกษาด้านจิตใจ เพื่อการฝึกฝนจิตใจให้ยิ่งขึ้นด้วยสภาพจิตที่หนักแน่นมั่นคง มีความสุข ความสงบ มีความแน่วแน่ 3) อธิปัญญาสิกขา การศึกษาด้านปัญญาเพื่อให้เข้าใจเหตุผล รู้ความจริงของโลก และชีวิต และสอดคล้องกับแนวคิดของพงศกร มงคลหมู่

(2563) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมเป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการตามหลักพุทธธรรม คือ หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมบูรณาการกับหลักไตรสิกขาพัฒนาเยาวชน 3 ด้าน คือ 1) พัฒนาด้านพฤติกรรม 2) พัฒนาด้านจิตใจ 3) พัฒนาด้านปัญญา เพื่อพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีความสามารถมีพัฒนาการ ทางด้านร่างกาย (ศีล) อารมณ์ (สมาธิ) จิตใจ (สมาธิ) สังคม (ศีล) และสติปัญญา (ปัญญา) ตามศักยภาพของตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง และมีวินัยปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ในประเด็นทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์ด้านการคิดสังเคราะห์ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และด้านการคิดเป็นระบบสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมนตรี กิจจสโร (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า ประเภทของไตรสิกขา ที่แบ่งออกได้เป็น 3 อย่าง คือ ศีล สมาธิ และปัญญาสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนศรีวิไลวิทยา จะต้องมีการพัฒนาในมิติต่างๆ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านอารมณ์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา เป็นการเพิ่มทักษะทางด้านความรู้ให้กับตนเอง โทษของการไม่พัฒนาคุณภาพชีวิต คุณค่าและประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิต คุณภาพชีวิตที่ดีในพระพุทธศาสนา หลักธรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และหลักธรรมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนมี 3 ด้าน คือ ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านความสุข การพัฒนาคุณภาพชีวิต นำหลักไตรสิกขาทั้ง 3 ด้าน คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ปรับประยุกต์กับหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิต 3 ด้าน คือ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และความสุข เป็นการศึกษาที่จะให้มีชีวิตที่ดีงามเป็นสิกขาชีวิตที่ดีงามเกิดจากการศึกษานั้น เป็นมรรคระบบแห่งสิกขา เริ่มด้วยจัดปรับพื้นที่ให้พร้อมที่จะทำงานฝึกศึกษา ไตรสิกขา เป็นการศึกษา 3 ด้าน ที่พัฒนาชีวิตไปทั้งระบบ แต่ถ้ามองหยาบๆ เป็นภาพใหญ่ ก็มองเห็นเป็นการฝึกศึกษาที่ดำเนินไปใน 3 ขั้นตอนไปตามลำดับ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย คือ แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร อธิบายได้ดังนี้

1. ด้านการคิดวิเคราะห์ หมายถึง นักเรียนรู้จักปรับตัวตามสภาพสังคมในวิถีชีวิตใหม่ได้รู้จักข้อดีข้อเสียของ การใช้โซเชียลมีเดีย การแต่งกายถูกกาลเทศะเหมาะสมกับสถานที่ การดูแลป้องกันตนเองจากโรคอุบัติใหม่ได้อย่างถูกวิธีและนักเรียนประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยที่โรงเรียนกำหนด

2. ด้านการคิดสังเคราะห์ หมายถึง นักเรียนมีวิธีป้องกันศัตรูพิษจากธรรมชาติโดยไม่ใช้สารเคมี มีพัฒนาทักษะ ค่านิยม ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เข้าใจถึงการใช้เงินแบบออนไลน์เพื่อลดการติดต่อกของโรคอุบัติใหม่และใช้เทคโนโลยีออนไลน์ช่วยทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

3. ด้านการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง นักเรียนมีความสร้างสรรค์งานศิลปะผ่านโปรแกรมบนมือถือๆ เช่น Canva (แคนวา) รู้จักประดิษฐ์กระทงจากวัสดุธรรมชาติ ต่อยอดความรู้เกี่ยวกับการผสมสีโปสเตอร์ที่หลากหลายและนักเรียนมีวิธีขายผักที่ตนเองปลูกผ่านการใช้เทคโนโลยี

4. ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง นักเรียนมีวิจารณญาณในการติดตามข่าวสารในโลกออนไลน์ มีวิจารณญาณในการโพสต์ข้อความรู้สึกละแวกผ่านโซเชียลมีเดีย สื่อความหมายตรงไปตรงมาและมีวิจารณญาณจากการศึกษาแหล่งข้อมูลโซเชียลมีเดียอย่างมีสติสัมปชัญญะ

5. ด้านการคิดเป็นระบบ หมายถึง นักเรียนเข้าในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์กับชีวิตใหม่ นักเรียนการคิดอย่างมีกระบวนการคิดอย่างมีหลักการในการดำรงชีวิตในอนาคต มีข้อสงสัยหรือมีความขัดแย้งหรือปัญหาที่ไม่เข้าใจและนักเรียนคิดอย่างมีสติสัมปชัญญะในการแยกองค์ประกอบ สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรนำผลด้านการคิดวิเคราะห์ ไปการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ไปส่งเสริมนักเรียน จะช่วยให้ให้นักเรียนประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน
 - 1.2 ควรนำผลด้านการคิดเป็นระบบไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ เช่น การวิเคราะห์ระบบ คิดหาวิธีแก้ปัญหา วางแผน ดำเนินการติดตามผล ประเมินผลการเรียนรู้
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรดำเนินการวิจัยเรื่องการส่งเสริมนักเรียนดูแลป้องกันตนเองจากโรคอุบัติใหม่ได้อย่าง ถูกวิธีในสถานการณ์การเปลี่ยนยุคใหม่
 - 2.2 ควรดำเนินการวิจัยเรื่องศึกษาพฤติกรรมกรรมการเดินทางของนักเรียนด้วยรถโดยสารของ นักเรียนในสถานการณ์ปัจจุบันในการมาโรงเรียน
 - 2.3 ควรดำเนินการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการใช้ทักษะอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในการ สื่อความหมายตรงไปตรงมา
 - 2.4 ควรดำเนินการวิจัยเรื่องศึกษาพฤติกรรมกรรมการใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัลในการใช้กระบวนการ คิดอย่างเป็นระบบของนักเรียนในยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). 12 นโยบายการจัดการศึกษา 7 วาระเร่งด่วน. แหล่งที่มา <https://moe360.blog>. สืบค้นเมื่อ 12 มิ.ย. 2564.
- จิรศักดิ์ ทองปรีชา. (2563). การบริหารจัดการการเรียนการสอน ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 พื้นที่ การศึกษาโรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา บัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- นพคุณ นิตามณี. (2549). การคิดเชิงระบบ. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการศึกษาทั่วไประดับประเทศ ครั้งที่ 3 การศึกษาทั่วไปกับการเพิ่มคุณค่าบัณฑิตระหว่าง 25-26 มีนาคม 2549 จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.
- บุญทัน ดอกไทยสง. (2551). การจัดการทุนมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ตะวัน.
- พงศกร มงคลหมู่. (2563). การจัดการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรม. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษย สังคมศาสตร์. 1(1). 59-69.
- พระณัฐวุฒิ อคคทนต์โน (หนูเกื้อ), พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน และลำพอง กลมกุล. (2565). ความสัมพันธ์ เชิงสาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วารสารครุศาสตรปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 9(3). 12-20.
- พระมนตรี กิจจสโร. (2561). การปรับใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนศรีวิไล วิทยา อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ. วารสารธาตุพนมปริทรรศน์. 2(2). 1-2.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2566). New Normal. แหล่งที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/882508>. สืบค้นเมื่อ 12 พ.ค. 2566.
- ราพร ชายสวัสดิ์. (2550). การจัดการความรู้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. การศึกษา อิศระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุพิชมา แยมคล้าย. (2565). การจัดการเรียนการสอนของครูในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักสติสัมปชัญญะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Billionniere. (2011). Assessing Cognitive Learning of Analytical Problem Solving. USA: Arizona State University.
- Seitz. (2009). Integrating contemplative and student-centered education: A synergistic approach to deep learning, Thesis. University of Massachusetts.